

7. Lokale vergelijking

De lokale lastendruk drukken we uit in de gemiddelde woonlasten per huishouden. Dit doen we op basis van de ozb, de afvalstoffenheffing en de rioolrechten. In onderstaande tabel zijn die woonlasten (in 2019), uitgesplitst naar eenpersoons- en meerpersoonshuishoudens (bron: Coelo). De exacte tarieven 2020 zijn bij het schrijven van deze begroting nog niet bekend.

Voor de onroerendezaakbelasting hebben we een Woz-waarde van € 266.000 gebruikt.

Rangorde	Gemeente	Eenpersoonshuishouden	Meerpersoonshuishouden
1	Wassenaar	€ 962	€ 1151
2	Voorschoten	€ 994	€ 1.056
3	Bodegraven-Reeuwijk	€ 873	€ 1.012
4	Gouda	€ 946	€ 972
5	Leiderdorp	€ 738	€ 946
6	Oegstgeest	€ 817	€ 929
7	Leiden	€ 609	€ 820
8	Waddinxveen	€ 739	€ 787
9	Zoeterwoude	€ 732	€ 743
10	Gemiddelde Nederland	€ 677	€ 740
11	Katwijk	€ 617	€ 709

8. Ontwikkeling ozb

De inkomensmaatstaf binnen de algemene uitkering bepaalt de minimale hoogte van de ozb-opbrengst. Wij hanteren de 65%-norm. Deze norm houdt in dat de korting op de algemene uitkering die verband houdt met de ozb, maximaal 65% van de totale ozb-opbrengsten bedraagt. Bij berekening blijkt dat we onder de 65% blijven, wat ook te zien is in onderstaande tabel.

De bedragen zijn gebaseerd op de uitgangspunten van de perspectiefnota 2020-2023 en de nieuwe berekening van de algemene uitkering voor 2020 (volgens de meicirculaire 2019). Op basis van deze berekening constateren we dat we voldoen aan de 65%-norm. De OZB-verhoging met € 100.000 in 2019 en de indexatie van 2,6% zorgen mede met de gewijzigde rekestarieven die het Rijk hanteert in de mei circulaire voor een daling van dit percentage. Het Rijk stelt de rekestarieven bij om de stijging van de OZB-maatstaf als gevolg van de ontwikkelingen van de WOZ-waarden van de woningen en niet-woningen ongedaan te maken.

	2019	2020
Ozb-opbrengsten geraamd (primitief)	€ 6.510.647	€ 7.243.844
Korting algemene uitkering	€ 4.220.648	€ 4.505.076
Percentage voor correctie	64,8%	62,2%

4.2.2 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

1. Inleiding

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de weerstandscapaciteit (de middelen en mogelijkheden waarover we (kunnen) beschikken om niet begrote kosten te dekken) en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio 'weerstandsvermogen' en afgezet tegen de algemeen geldende weerstandsnorm. Die ratio geeft de mate aan waarin we in staat zijn om tegenvallers op te vangen zonder effecten voor het voorzieningenniveau.

Weerstandscapaciteit

In theorie bestaat de beschikbare weerstandscapaciteit uit een incidenteel en een structureel deel. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat in principe uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves, de langlopende voorzieningen, de begrotingspost Onvoorzien en aanwezige stille reserves. De structurele weerstandscapaciteit wordt bepaald door de omvang van toekomstige bezuinigingsmogelijkheden en het onbenutte deel van de belastingcapaciteit.

Het is een politieke afweging om te bepalen welke delen van de incidentele en structurele componenten men tot de weerstandscapaciteit wil rekenen. In het beleidskader Weerstandsvermogen en risicomanagement hebben we die afweging uitgewerkt.

Risicomanagement

Een risico is een mogelijke gebeurtenis met een negatief gevolg voor de organisatie. We willen risico's die we lopen zo veel mogelijk beheersen door ze structureel en op systematische wijze te identificeren, prioriteren, analyseren en beoordelen. Door een goed systeem van risicomanagement stellen we bestuurders en managers in staat passende beheersmaatregelen te nemen voor risico's die het behalen van de doelstellingen van de organisatie bedreigen.

2. Risico's

Risico-overzicht

Om de risico's in kaart te brengen is een risicoprofiel opgesteld. Dit risicoprofiel is tot stand gekomen met behulp van een risicomanagementinformatiesysteem dat meerdere gemeenten gebruiken. Dit systeem brengt risico's systematisch in kaart, waarna alle afdelingen binnen een gemeente deze beoordelen. Op grond van het beleidskader Weerstandsvermogen en risicomanagement presenteren we het onderstaande overzicht. Hierin staan alleen de tien grootste risico's. Dit zijn de risico's met, nadat een beheersmaatregel is getroffen, de hoogste bijdrage aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. De getroffen beheersmaatregel staat er ook bij. Onderaan de tabel staat het totaalbedrag voor de overige risico's.

Risiconr.	Risico	Gevolgen	Maatregelen	Kans	Financieel gevolg (€)	Invloed
R104	Samenwerkingsovereenkomst Knoop Leiden West risico door gewijzigde rechten en verplichtingen.	Financieel - € 3.650.000	In voorbereiding - Bestuurlijk overleg met de wederpartij. Extra toevoeging aan risicoreserve grondexploitaties.	30%	3.650.000	16.42%
R59	De gemeente Oegstgeest staat momenteel garant voor de rente en aflossing van leningen tot een totaalbedrag van € 9,4 miljoen. Het risico is dat de instelling zijn betalingsverplichting niet kan nakomen.	Financieel - Gemeente moet de rente en aflossing over de leningen betalen	Actief - 1. Het jaarlijks beoordelen van de financiële gegevens (minimaal de jaarrekening) van de geldnemende organisaties. 2. De financiële instellingen (geldgevers) jaarlijks wijzen op de plicht om betalingsachterstanden op geborgde geldleningen te melden.	25%	4.203.931	15.81%

Risiconr.	Risico	Gevolgen	Maatregelen	Kans	Financieel gevolg (€)	Invloed
R36	Nieuw-Rhijngceest (restgrec)	Financieel -	Actief - Binnen de kaders van het project wordt waar mogelijk gestuurd op het voorkomen van extra kosten en het behalen van marktconforme grondwaardes.	50%	3.300.000	14.56%
R20	Nieuw-Rhijngceest (PPS)	Financieel -	In voorbereiding - De gemeente en de ontwikkelaar delen de risico's, maar ook de projectsturing. Binnen de kaders van het contract wordt waar mogelijk gestuurd op het voorkomen van extra kosten en het behalen van marktconforme grondwaardes.	50%	1.200.000	8.12%
R105	In de huidige arbeidsmarkt is het niet mogelijk alle functies te vullen. Dit kan betekenen dat duurder ingehuurd moet worden of dat arbeidsmarkttoelagen betaald moeten worden om personeel te krijgen. De meerkosten daarvan, boven de begrote salarislsten en de regulier begrote inhuur, ramen we op € 800.000.	Financieel - € 800.000 uitgaande van 8 FTE'n in te huren tegen € 100.000 meerkosten per FTE. Hierbij wordt uitgegaan van extra kosten boven begrote salarislsten en regulier begrote inhuur.	In voorbereiding - Vanaf 2020 wordt de formatie deels tijdelijk en deels structureel uitgebreid om de toegenomen omvang van taken te kunnen uitvoeren. Nevenvoordeel hiervan is dat de werkdruk beter beheersbaar wordt waardoor bestaand personeel beter kan worden behouden.	50%	800.000	6.00%
R95	De eigenaren van bedrijventerrein De Boeg stellen de gemeente aansprakelijk voor verontreiniging van de grond. Het gaat om een claim van circa € 225.000. De gemeente kan de oorspronkelijke verkoper van de grond (Rijk) aansprakelijk stellen. Daarmee lijkt het risico per saldo nihil. Uit voorzichtigheids oogpunt wordt toch het hele bedrag opgevoerd.	Financieel - De claim betreft € 225.000.	In voorbereiding - We schakelen juridische bijstand in en zullen bij een toegewezen claim de oorspronkelijke verkoper (het Rijk) aansprakelijk stellen.	90%	225.000	4.55%
R96	Invoering wet kwaliteitsborging per 1-1-2021 (nog niet zeker) voor het bouwen met als gevolg lagere legesopbrengsten.	Financieel -		90%	305.000	4.10%
R90	De subregionale samenwerking op het terrein van Jeugdhulp in de Leidse regio (gemeentelijke toegang JGT) kan leiden tot een tijdelijke volumegroei, toename van personele lasten en frictiekosten.	Financieel - De vernieuwde opdracht voor de gemeentelijke toegang wordt in de Leidse regio opnieuw aanbesteed en zal per 1 januari 2021 worden uitgevoerd. De intensivering van de gemeentelijke toegang brengt (tijdelijk) hogere lasten met zich (toename personele inzet en mogelijke volumegroei). De vernieuwde opdracht heeft als doel om uiteindelijk de duurdere gespecialiseerde hulp te voorkomen, maar het is niet realistisch om in dezelfde mate een daling van de gespecialiseerde inzet te realiseren.	Actief - -Politieke afstemming en consensus in de Leidse regio is noodzakelijk om risico's te beperken -Lobby voor blijvende regionale samenwerking voor specialistische jeugdhulp met verblijf -Voor de gemeentelijke toegang is het van belang dat er goed wordt gestuurd op resultaten, zodat beleidsmatig gestuurd kan worden op kwaliteit en kosten.	70%	500.000	3.93%

Risiconr.	Risico	Gevolgen	Maatregelen	Kans	Financieel gevolg (€)	Invloed
R40	Als gevolg van de grotere vraag naar jeugdzorg (m.n. duurdere specialistische jeugdzorg; met verblijf) dan voorzien bestaat de kans op overschrijding van budgetten.	Financieel - - Onvoldoende budget om jeugdzorg te bekostigen -Er moet aanspraak gemaakt worden op de reserve 3D en/of algemene middelen -Verschuiving kan optreden in prioriteiten gemeentebegroting	Actief - 1. permanente monitoring budget om actie te kunnen ondernemen 2. zorgdragen voor adequate financiële reserve 3D/ Wmo 4. samenwerking op financieel gebied, spreiding financiële risico's in regio, bijv. bij financiële gevolgen incidenten jeugdzorg 5. juiste prikkel aan zorgaanbieders geven bij contractering, opdrachten en toetsing / contractbeheer/ wijzigen bekostigingssystematiek 6. bevorderen van participatie en inzet sociaal netwerk 7. Het kostenbewustzijn van de JGT's wordt verhoogd. Daarnaast wordt ingezet op normalisering. 8. Uitvoering regionale samenwerkingsagenda Jeugd. 8. overleg met huisartsen/zorgorganisaties over toegang tot de jeugdzorg	50%	500.000	3.01%
R77	Als gevolg van indexering en specifieke keuzes en beslissingen bestaat de kans dat er geen grip is op het budget van de verbonden partij SP71 met als gevolg dat de hoogte van de bijdrage onbeheersbaar wordt.	Financieel -	In voorbereiding - Naast het verbeterplan SP71 en Lean is het noodzakelijk met SP71 en de deelnemende gemeenten te komen tot een gezamenlijke visie en doelen over de doorontwikkeling, prioritering en temporisering van de uitvoeringskalender. In de uitvoering is nu de afspraak dat elke gemeente deelneemt na een uitvoeringsbesluit, wellicht zijn er andere constructies, zoals het conformeren maar later aanhaken door gemeenten die op dat moment de prioriteit elders leggen. Zo stagneert de voortgang niet van de ontwikkelingen.	50%	290.000	2.17%

Overzicht Risico's

	Bedrag (€)
Totaal grote risico's:	14.973.931
Overige risico's:	6.613.000
Totaal alle risico's:	21.586.931

Veranderingen in top 10 van risico's

- Nieuw: R104 Samenwerkingsovereenkomst Knoop Leiden West risico door gewijzigde rechten en verplichtingen.
- Nieuw: R105 In de huidige arbeidsmarkt is het niet mogelijk alle functies te vullen. Dit kan betekenen dat duurder ingehuurd moet worden of dat arbeidsmarkttoelagen betaald moeten worden om personeel te krijgen.
- Vervallen: R79 Hogere kosten Duikerbrug Dorpsstraat.
- Vervallen: R87 De nieuwe eigen bijdrage-systematiek vanuit het Rijk kan leiden tot hoger gebruik van Wmo-voorzieningen.

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de ingevoerde risico's hebben we een risicosimulatie uitgevoerd. Dit doen we omdat het reserveren van het maximale bedrag van € 21.586.931 voor alle risico's ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Bij de simulatie hebben we gerekend met een zekerheidspercentage van 90%.

Het resultaat is dat het voor 90% zeker is dat we alle risico's kunnen afdekken met een benodigde weerstandscapaciteit van € 7.370.478. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door alle risico's waarvoor geen of onvoldoende beheersmaatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Onderstaande tabel bevat een overzicht van de meest relevante percentages en de daarmee corresponderende benodigde weerstandscapaciteit.

Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages	Bedrag (€)
50%	4.143.595
60%	4.794.534
70%	5.474.717
80%	6.243.620
85%	6.728.690
90%	7.370.478
95%	8.331.767

3. Beschikbare weerstandscapaciteit

Beschikbare weerstandscapaciteit	Bedrag (€)
1. Onbenutte belastingscapaciteit	2.783.527
2. Risicoreserve grondexploitatie	4.963.302
4. Algemene reserve	6.922.309
6. Reserve Wmo/3D	2.882.020
7. Bodembedrag *	0
Totale weerstandscapaciteit	17.551.158

* besloten in de financiële verordening 2017

4. Weerstandsvermogen

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, moeten we een relatie leggen tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij horende weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten staat hieronder.

ratio weerstandsvormogen =	$\frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}}$	=	$\frac{€ 17.551.158}{€ 7.370.478}$	= 2,38
-------------------------------	---	---	------------------------------------	--------

We streven een weerstandsvermogen na dat tenminste ruim voldoende is. Dit vereist een ratio weerstandsvermogen die gelijk is of hoger is dan 1,4.

Waardering	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Wij gebruiken deze tabel, die door veel gemeenten wordt gebruikt en in het Gemeenschappelijk Toezichtkader van de provincies wordt genoemd, als norm. De tabel biedt een waardering van de berekende ratio. De ratio van Oegstgeest valt in klasse **A**. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

5. Kengetallen

In de paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing staan met ingang van de begroting 2016 vijf financiële kengetallen. Het opnemen van deze kengetallen is voorgeschreven in de het Besluit Begroting en Verantwoording. Naast deze kengetallen moet er ook een beoordeling in staan van de onderlinge verhouding van deze kengetallen in relatie tot de financiële positie. De kengetallen en de beoordeling geven gezamenlijk en op eenvoudige wijze inzicht in de financiële positie van de gemeente. De berekenwijze van de kengetallen is vastgelegd in een ministeriële regeling.

Beoordeling

De beoordeling van de onderlinge verhouding van de financiële kengetallen geeft het volgende beeld:

Tabel 5: Financiële kengetallen

Omschrijving	Rek.2018	Begr.2019 ¹	Begr. 2020	Begr.2021	Begr.2022	Begr.2023
Netto schuldquote	75,3%	66,2%	95,4%	114,3%	127,7%	123,6%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	74,4%	65,4%	94,5%	113,4%	126,7%	122,6%
Solvabiliteit	27,4%	27,5%	22,5%	19,4%	18,7%	18,7%
Grondexploitatie	11,6%	-4,2%	-7,9%	0,0%	0,0%	0,0%
Structurele exploitatieruimte	1,1%	-0,8%	0,3%	1,1%	0,4%	0,7%
Woonlasten meerpersoonshuishouden	127,0%	127,0%	127,0%	127,0%	127,0%	127,0%

1) Na wijziging van de primitieve begroting.

Kengetallen	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
1a. Netto schuldquote	< 90%	90% > < 130%	> 130%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	90% > < 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20% < > 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20% < > 50%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%

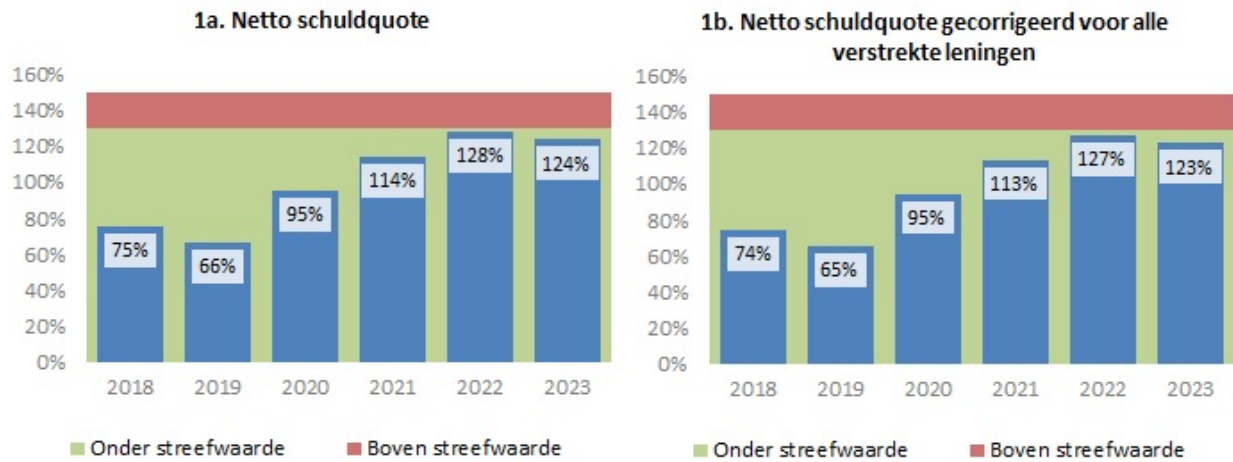
Toelichting op financiële kengetallen

Netto-schuldquote

Het kengetal 'netto-schuldquote', ook wel bekend als de netto-schuld als aandeel van de inkomsten, zegt het meest over de financiële vermogenspositie van een gemeente. De netto-schuldquote geeft aan of een gemeente investeringsruimte heeft of juist op zijn tellen moet passen. Daarnaast zegt het kengetal ook wat over de flexibiliteit van de begroting. Hoe hoger de schuld is, hoe meer kapitaallasten er zijn (rente en aflossing) waardoor een begroting minder flexibel wordt. De netto-schuldquote geeft daarmee een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossing op de exploitatie. De nettoschuldquote valt in de signaleringswaarde neutraal.

Berekening:

Voor de berekening van de netto-schuldquote wordt de netto-schuld gedeeld door het totaal van de inkomsten binnen de exploitatie (onderhandse leningen + overige vaste schuld + kortlopende schuld + overlopende passiva -/- langlopende uitzettingen/-/- kortlopende vorderingen/-/- overlopende activa) / totale baten voor bestemming.

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft de mate aan waarmee de gemeentelijke bezittingen zijn betaald met eigen middelen. Anders gezegd: het aandeel van het eigen vermogen in het totaal vermogen. Hoe hoger de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen (het financiële kengetal solvabiliteitsratio), hoe gezonder de gemeente.

Berekening:

Eigen vermogen / totaal vermogen

Wanneer de helft of meer van het totaal vermogen uit eigen vermogen bestaat, dan is een gemeente voldoende solvabel. De streefwaarde voor solvabiliteit is minimaal 20% eigen vermogen. Wij scoren vanaf 2021 onder de 20%, wat volgens de signaleringswaarde onder meest risicovol valt.

2. Solvabiliteitsratio

Grondexploitatie

Het financiële kengetal 'grondexploitatie' geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de jaarlijkse baten. Een voorbeeld: wanneer een gemeente grond tegen de veel lagere prijs van landbouwgrond heeft aangekocht, is er veel minder risico dan wanneer er dure grond is aangekocht terwijl de vraag naar woningen is gestagneerd.

Berekening:

Boekwaarde in exploitatie genomen gronden + nog niet in exploitatie genomen gronden / totale baten voor bestemming.

Een norm bepalen voor het kengetal 'grondexploitatie' is lastig. De boekwaarde van de gronden in bezit zegt namelijk nog niets over de relatie tussen de vraag en aanbod van woningbouw dan wel het aantal vierkante meters bedrijventerrein. Maatwerk is hiervoor van toepassing, dat wil onder andere zeggen: hoeveel woningen of vierkante meters bedrijventerrein zijn gepland, van welk type en op welke plek? Daarnaast is het van wezenlijk belang wat de te verwachten vraag zal zijn. Dit vergt meer onderzoek dan naar voren komt uit het genoemde kengetal. De boekwaarde van de gronden geeft wel weer of een gemeente veel middelen heeft gestopt in haar grondexploitatie. Dit geld moet de gemeente namelijk ook nog terugverdienen.

3. Grondexploitatie

